

Glas is door zijn eigenschappen voor de studenten van de Glasafdeling van het Instituut voor Kunst en Ambacht (IKA) in Mechelen een fascinerend materiaal, waarmee ze veel kanten op kunnen. Onder leiding van bevoegen leraren worden de diverse glasbewerkingstechnieken terdege aangeleerd, van de koude bewerkingen (zagen, boren, zandstralen, graveren, lijmen) tot het (samen)smelten en vervormen van glas (slumpen, fuseren) en het werken met het hete glas (vormsmelten, gieten, glasblazen). Belangrijker is echter dat de studenten een eigen beeldtaal ontwikkelen die verfijnd kan worden in de specialisatiejaren en dat de werkstukken uiteindelijk het ambachtelijke overstijgen.

Op de eindtentoonstelling was dit jaar goed te zien wat door de inzet van de studenten zelf en onder de bezielende (bege)leiding van de leraren/glaskunstenaars Sandra De Clerck, Eric Pipien en Marie de Bruijn, bereikt kan worden. Een overtuigende tentoonstelling in de inspirerende omgeving van het Dioceesaan Pastoraal Centrum in Mechelen was het resultaat. Er waren dit jaar maar liefst elf afgestudeerden, tien in de hogere en één in de specialisatiegraad.

door Dirk Schrijvers

Geslaagden aan het IKA in Mechelen: **Overtuigend werk in een inspirerende omgeving**

Gaby Berger

Na enkele jaren van experimenteren met sculpturen in keramiek zocht Gaby Berger (1958) een uitdagender medium en begon ze de opleiding glaskunst aan het IKA. De combinatie van glas en keramiek leek haar een aantrekkelijke mogelijkheid om unieke werken te creëren. Elk kunstwerk is het resultaat van een zoektocht naar sierlijkheid, vormgeving en authenticiteit. Tijdens de opleiding legde ze de focus op het ambacht. Geleidelijk werd het glasblazen daarbij

een passie. De eerste opdracht had als thema 'containers met inhoud'. Een handtas, vervaardigd uit oud vensterglas en koperfolie, was de eerste in de reeks van *Sjacoche* en *geldbeugels* die in de loop der jaren zouden volgen. Handtassen hebben een rijke geschiedenis en stonden onder invloed van trends in de kunst, design, mode en sociaal-culturele ontwikkelingen. Hoewel ze vooral een praktische functie hebben, zijn ze anderzijds onderwerp voor ongebreidelde fantasie en bron van

dromen en geheimen. Handtassen werden het hoofdthema van haar afstudeerwerk, omdat de mogelijkheden bijna eindeloos zijn. Heel wat technieken kwamen aan bod, zoals slumpen, fuseren, zandstralen, vormsmelten, sandcasting, gieten in gips of zand, pâte-de-verre, glasblazen en mixed media.

Ireen Van Praet

Ireen Van Praet (1948) had een vooropleiding in toegepaste grafiek met specialisatie publiciteit voor ze zich in-

Gaby Berger, links: *Handtas voor moeder en dochter*, 2015; links: geblazen glas, leer; 34 x 13 x 11cm | rechts: geblazen glas, kunststof, 21 x 13 x 9 cm

Gaby Berger, handtas *Fantasie*, 2013; gegoten glas in gipsmal; 26 x 23 x 6 cm

Ireen Van Praet, *Koraalrif*, 2014; in vorm gesmolten glasparels; h. 20 x 26 x 23 cm. Foto Rik Van Weerdt

Ireen Van Praet, *Parasieten*, 2014; in vorm geblazen glas tegen zwam; h. 22 x 25 x 29 cm. Foto Rik Van Weerdt

schreef aan de Glasafdeling van het IKA. "Aan krantenpagina's een mix van aantrekkelijke en interessante vormen geven, was ruim dertig jaar mijn passie. En dat ik die passie later ook aan jonge collega's mocht doorgeven, werd de kers op de taart. Maar dan ben je nog geen zestig en zoek je een nieuwe uitdaging. Ik keek al eens met een tikkeltje afgunst naar mijn creatieve broer die van ideeën schitterende creaties maakt. En toen ontdekte ik het glas."

Bij een bezoek aan de open dagen van het IKA viel de puzzel in elkaar; in glas zou ze in een andere taal vorm kunnen geven aan haar creativiteit en emoties. Een nieuwe passie was geboren. "En wat torste ik in mijn rugzak aan emoties? Het verlies van een eerste kindje, twee broers, vader en moeder, mijn partner, mijn kleinkind, een dierbare vriendin en zoveel anderen. Verlies, afscheid, vergankelijkheid, maar ook nieuw leven en dat heb ik in glas gestoken. Het resultaat maakt me blij. Het is de hitte van de oven, de stramme rug en de natte haarslierten waard."

Voortbestaan is een begrip dat haar diep raakt en het vormt het centrale thema in haar werk. Zonder geloof in het voortbestaan is het voor haar niet mogelijk om verlies een plaats te geven. Voortbestaan hangt samen met leven en dood, met vreugde en verdriet, met voortdurende schepping.

Haar afstudeerproject is gebaseerd op de wisselwerking tussen dood en leven. De natuur leert ons dat er een voortdurende wisselwerking is tussen beide. Micro-organismen overleven, nieuw leven kan ontstaan. Zoals koraal dat ver-

gaat, maar weer verder groeit, over zwammen die parasiteren op dood hout. "Mijn koraalriffen zijn deels ten prooi gevallen aan verval en deels in volle opbouw. Ze zijn uitgevoerd in glasparels met kleurpoeders en de gebruikte techniek is casting. De zwammen verdrukken de bestaande zwam die als het ware wordt weggeblazen. Deze werken zijn geblazen in transparant glas om de toeschouwer een doorkijk te bieden naar de bestaande parasiet. Andere zwammen zijn geblazen in een mal en daarna verspiegeld. Enerzijds wordt de natuur weerspiegeld, anderzijds word je als toeschouwer ook een spiegel voorgehouden." In de toekomst wil ze zich verder bekwamen in glasblazen en glasgieten in mallen.

Linda Wuyts

Het afstudeerproject van Linda Wuyts (1965) is gebaseerd op eenvoudige, organische figuren met een vrolijke, naïeve ondertoon. Het trage proces van glasbewerking boeit haar enorm. Eerst het vormgeven, dan het vormsmelten en daarna geduldig slijpen, schuren en polijsten, om zo tot de essentie van de kwaliteiten van het glas te komen, met name transparantie en licht. Anderzijds is er het beeldhouwen in glas, een mooi proces, waarbij het lijnenspel een belangrijk element is. De keuze van dit alledaags materiaal is voor haar een openbaring. Tijdens de opleiding aan het IKA kreeg ze de kans om glas in al zijn aspecten te ontdekken, om te spelen met deze materie in al zijn vormen.

Linda Wuyts, *First Glass*, 2010; in vorm gesmolten glas, koud bewerkt; h. 35 x 15 x 15 cm. Foto Raoul Frère

Linda Wuyts, *Sunny bone*, 2015; in vorm gesmolten glas, koud bewerkt; h. 25 x 22 x 19 cm. Foto Raoul Frère

Georges De Buysere, *Mechelen Dossin 1942, 2015*; in vorm gesmolten glas, hout; h. 250 x 170 x 80 cm

Georges De Buysere

Het werk van Georges De Buysere (1941) gaat over genocides, volkerenmoorden, misdaden tegen de menselijkheid: problemen van alle tijden en ook vandaag actueel. De meest 'recente' genocides uit de vorige eeuw zijn de Namibische (1904), de Armeense genocide tijdens de Eerste Wereldoorlog, Holodomor: Stalin in de jaren 30, Holocaust: Joden en zigeuners (1940-1945), en de hedendaagse, zoals Cambodja Rode Khmer (1975-1979), Joegoslavië (1995), Rwanda en Burundi (1994-1999) en wat vandaag gebeurt in Syrië, Oekraïne, Irak en Afghanistan (IS), Nigeria (Boko Haram) en China (Falun Gong).

Georges De Buysere, *Auschwitz 1945, 2015*; pâte de verre met oxides op houten wagon met kleren en schoenen; h. 50 x 80 x 80 cm

Beelden en teksten over de Holocaust hebben een zeer sterke indruk op hem gemaakt. Dit jaar herdenken we het einde van Auschwitz, 70 jaar geleden. "Ik was één jaar oud toen de deportatie in Mechelen begon in 1942. Handen geven, nemen, weigeren, aanvaarden, slaan, strelen zijn dus zeer expressief. Ik werd getroffen door een film waarin beelden werden getoond van een deportatie naar Polen, waarbij handen uit de wagons om redding smeken. Mijn eerste werk verwijst naar de deportatie van Joden en zigeuners uit de Dossin kazerne in Mechelen in 1942: handen steken uit een houten constructie. Deze 'gezonde' handen zijn

vervaardigd in vorm gesmolten glas. Het tweede werk *Auschwitz 1945* is een verzameling resten na foltering, vergassing en crematie in Auschwitz. De handen zijn vervaardigd in pâte de verre."

Renée Rasson

Renée Rasson (1952) werkt als administratief medewerker bij het O.C.M.W. van Zemst.

Na een open dag in het IKA werd het haar duidelijk dat glas ook een mooie drager kon zijn van haar creaties. De transparantie en veranderlijkheid van glas maken de toepassingen boeiend en veelzijdig.

De Griekse mythologie en haar overvloed aan fabelwezens zijn haar inspiratiebron en een insteek naar haar werken. Begrippen als fabels, fabelachtig, fictie, sprookje, mythe, maar ook leugens, ongeloofwaardig en moraliserend roepen verschillende emoties op, maar toch kunnen we uitgaan van een gegeven, namelijk de mythologie.

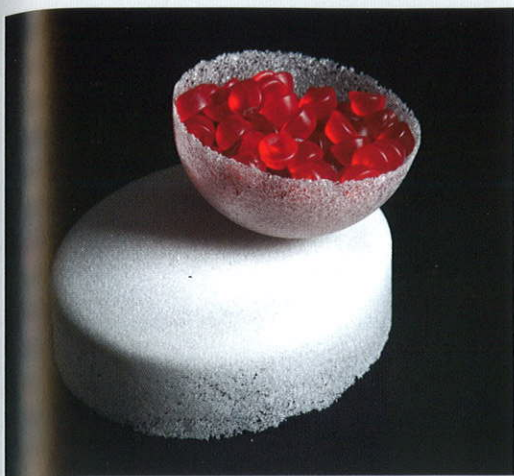
Ook al hebben de goden in de loop van de tijd enkele pluimen, haren of schubben verloren, vandaag worden ze weer ingeschakeld door moderne kunstenaars om nieuwe figuren en nieuwe emoties te vormen. Alle eigenschappen van Superman zijn vergelijkbaar met die van Hercules. De rode draad in haar werk zijn de gedaanteveranderingen van de vrouwelijke figuren zoals Arachne die door haar hoogmoed in een spin werd veranderd en Daphne die hulp vroeg aan haar vader en een laurierboom werd.

Zij hoopt zich in de volgende jaren nog meer te bekwamen en dan vooral in het gieten van glas in zandmallen.

Links: Renée Rasson, *De transformatie van Arachne, 2015*; in vorm gesmolten glas; h. 28 cm, Ø 30 cm

Renée Rasson, *De transformatie van Daphne, 2015*; in vorm gesmolten glas; h. 35 x 16 x 10 cm

Links: Gert Renkin, *Bonbon*, 2014-15; pâte de verre; 57 x 7 x 6,5 cm. Foto Rik Van Weerd

Gert Renkin, *The Seventies*, 2014-15; pâte de verre; 57 x 7 x 3,7 cm. Foto Rik Van Weerd

Gert Renkin

Gert Renkin (1974) heeft een Master in Geschiedenis en een Master na Master in Archivistiek en Hedendaags Documentbeheer. Glas, maar vooral de techniek van de pâte de verre, sprak hem aan vanwege de helderheid en opaciteit van het materiaal, het spel van licht en schaduw, de kleur, maar tevens ook de soberheid en de structuren die je ermee kan bereiken. "Tijdens een van mijn vele bezoeken aan de Glasafdeling van het IKA, in 2009, werd ik aangespoord om mij in te schrijven voor de opleiding onder het motto 'wat een ander kan, kan jij ook'. De handschoen werd opgenomen en in het derde jaar, tijdens de eerste pâte de verre les, werd alles duidelijk. De keuze werd snel gemaakt: pâte de verre zou de techniek worden om in af te studeren. Voor het afstudeerproject koos ik ervoor – in overleg met de docenten – om de vaak gebruikte komvorm te verlaten en een stap verder te gaan. De keuze viel op

de hoedvorm in diverse diktes, vormen en kleurcombinaties, waarbij de focus lag op de kuipvorm als basisgegeven." Op de afstudeertentoonstelling waren die verschillende uitgangspunten te zien, van het eenvoudige en fijne kommetje naar de complexere vorm van de hoed- en de kuipvorm.

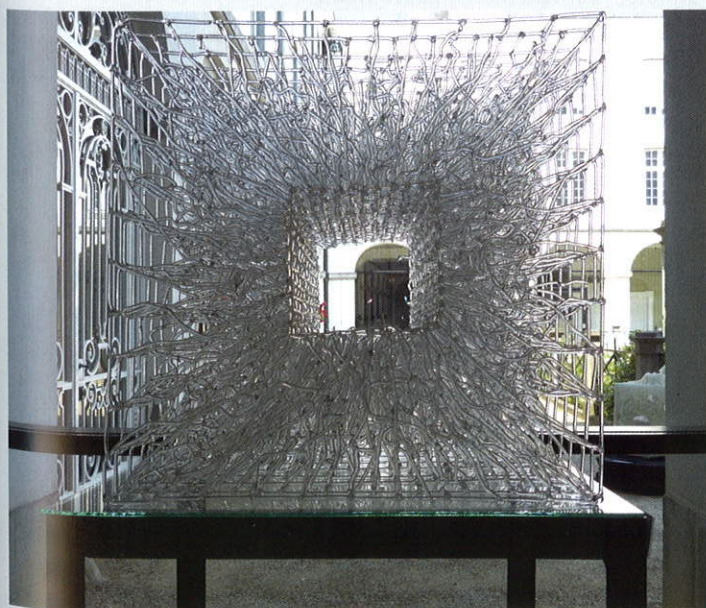
De komende drie jaar gaat Renkin de mogelijkheden onderzoeken om pâte de verre te combineren met andere materialen en technieken zoals papierpulp, keramiek en porselein, glasblazen en glasgieten.

Koen Van Elsen

De bouwwerken van borosilicaatglas van Koen Van Elsen (1972) zijn constructies van bijna niet te volgen glasdraden, labyrintische bouwsels in fragiel evenwicht. "Ik beloofde iets nieuws te maken en te tonen. Of iets wat jullie vergeten zijn, daar het toch niets betekende. Ik beloof dat mijn werk nergens over gaat. Het dient alleen heel even de

illusie in stand te houden. Ik beloof dat het de moeite loont, want de horror wordt jullie bespaard, voor heel even. Ik beloof dat ik God niet ben, noch zal worden. Ook al zal ik heel even moeten doen alsof. Sorry daarvoor.

Ramen scheiden en doen alsof ze er niet zijn. Gelukkig, ze zijn slecht gepoetst, vette vingers. Glas is transparant, obsceen, hard en meestal kapot. Glas is echter dan echt, heeft een pornografische natuur. Gelukkig heb je al snel een bloedneus, een scherp in je oog, splinters in de keel. Ja, barsten snijden al snel, maken orakelende incisie met veel bloed. GLAS LEEFT! Soms ... heel even. De horror, wees gerust, is niet het bloed. Glas is niet romantisch, niet meer. Het is obsessief, ik geef het toe, dat ordenen, zin scheppen. Een vuile streek van dit universum. 'Doen jullie het nu zelf maar eens, want ik vind liegen ook maar niets hoor!' sprak God zijn laatste woorden."

Koen Van Elsen, *Avaloir*, 2015; borosilicaatglas, voor de vlam geblazen; 60 x 60 x 60 cm. Foto Piet Augustijn

Koen Van Elsen, *Core business*, 2015; borosilicaatglas, voor de vlam geblazen; 60 x 60 x 60 cm. Foto Piet Augustijn

Ans Bakker

Ans Bakker (1963) groeide op in Zwartsluis, Nederland, waar haar ouders een muziek- en verlichtingswinkel hadden en waar het plafond vol kristallen kroonluchters hing. Zij ontwikkelde al heel jong interesse voor schilderkunst, theater, interieur en natuur. De vele details van de speurtochtjes in de veenmoerassen naar bloemen en orchideeën langs pad en sloot hadden haar grote interesse. De werkplaats van haar vader, waar een overvloed aan materiaal was, bood ruimte om te experimenteren met het maken van licht en ruimtelijk werk. In het handwerken van haar moeder ervoer ze een rustgevende stilte die ervoor zorgde dat je 'de wereld aankon'.

Na studies stylist en theatervormgever werkte Ans 18 jaar voor evenementenbureaus en een aantal jaren als etaleur bij de Bijenkorf. Sinds 2004 werkt zij vol passie met glas. Na zes jaar zelfstudie bij van Tetterode in Amsterdam, kwam ze 2010 bij het IKA terecht. Het werk van Ans Bakker gaat over 'verlichting' en de mogelijke lichtheid van het bestaan. Fragiliteit en kwetsbare kracht zijn de thema's waarmee ze werkt. Ze is voortdurend op zoek naar de balans tussen decoratie en waar dit mogelijk weg mag blijven. In religieuze versieringen, vruchtbaarheid en vrouwelijkheid vindt ze aanleiding tot nieuwe vormen. Ze zoekt steeds naar fragiele verbindingen en structuren om verder te bouwen, waarvan de cirkel het uitgangspunt is. Inspiratie vindt ze in de natuur, spirituele beleving, levensprocessen en patronen. Ans Bakker gebruikt verschillende glastechnieken: glasgieten, pâte de verre, kiln casting en recyclen, graveren, slijpen en zandstralen. Haar afstudeerproject bestaat uit meerdere installaties.

In *The field of moment by moment* verbeeldt een lichtkrans, die een aureool vormt, een bloemenveld. Aureolen worden vaak gebruikt voor doden en heiligen. Bakker maakte een bloemenveld/energieveld waarin je een moment kunt vertoeven. De tijd die tikt, de tijd van je leven. Smaragdgroen staat voor genezing en verlichting van de aarde. *Seeds of grace*, een gebed voor moeder aarde, bestaat uit weckpotten die symbool staan voor transformatie. De ongebruikte oude glasvoorraden waar vroeger vaak alléén je eigen teelt in werd gewekt die met zoveel liefde en tijd werd grootgebracht, staan in scherp contrast met de hectiek en vaak

Ans Bakker, *Ode aan de Oosterschelde*, 2015; pâte de verre; 25 x 20 cm. Foto Johan Kole

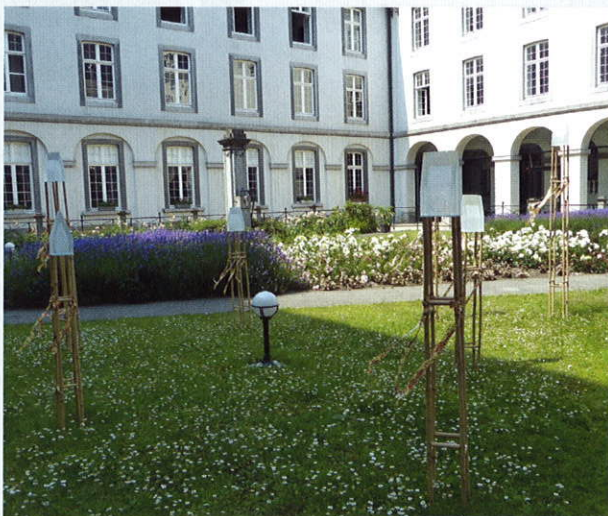
liefdeloze zorg voor de huidige productie van ons eten.

Ode aan de Oosterschelde is gebaseerd op belevenissen van haar schoonmoeder en de vrouwen van Yerseke, die zomers dagelijks zwommen/zwemmen langs de lijn om zo te socializen. Het tij zet dan alle klokken gelijk en op de dijk komen ze allemaal gelijk aan. "Ik heb daar als buitenstaander magische herinneringen aan. In de Oosterschelde ervaar ik verlichting tijdens het zwemmen."

In de toekomst wil Ans Bakker glas combineren met veel verschillende materialen. Ze zou heel graag in binnen- en buitenlandse gastateliers met glas willen werken om nieuwe technieken en mogelijkheden met glas verder te ontwikkelen.

Co Latumahina

"Als beeldhouwer heb ik een switch gemaakt naar glas. Dit veeleisende materiaal geeft de mogelijkheid te spelen met licht, reflectie, refractie en transparan-

Co Latumahina, *Leave Marks*, 2015; in de vorm gesmolten glas, bamboe, textiel; 7 huisjes: h. 24 x 10,5 x 13,5 cm elk; bamboe palen 100-175 cm. Installatie in de binnentuin van het Diocesaan Pastoraal Centrum in Mechelen. Foto Piet Augustijn

Ans Bakker, *Seeds of Grace*, 2015; recycling glas, fusen, slumpen; h. 13-23 cm, Ø 150 cm. Foto Piet Augustijn

tie. Na jaren zelfstandig werken met glas had ik een bepaald niveau bereikt. Ik wilde meer diepgang geven aan mijn glasobjecten en was eraan toe een opleiding te volgen in de glaskunst. Het werd het IKA."

Het eindexamenproject van Co Latumahina (1956) is gebaseerd op de Indonesische cultuur, welke ze van haar ouders heeft meegekregen en die een voortdurende inspiratiebron voor haar blijft. Huis, thuis, familie en vriendschapsituaties. Dit zijn voor haar onderwerpen met heel sterke onderlinge verbanden. Vooral als dat, wat van een huis een thuis maakt, verloren gaat. Ze probeert dit gevoel te vangen met de installatie *Leave Marks*.

Co Latumahina, *Leave Marks*, 2015; in de vorm gesmolten glas, bamboe; huisje h. 24 x 10,5 x 13,5 cm

Marijke van Well, *Blessed are the meek*, 2015; hout, glas, ijzer, rubber, schoolbordenverf, LEDverlichting; h. 150 x 210 x 220 cm. Foto Piet Augustijn

Marijke van Well, *Magic lamp*, 2013; geblazen (afval)glas, lamp, elektriciteitsdraad; h. 50 x 25 x 25 cm

Marijke van Well

Marijke van Well (1958) volgde een opleiding Vrije Grafiek aan de Kunstacademie voor ze haar glasopleiding aan het IKA startte. "In verband met de hoeveelheid energie die nodig is om glas te smelten en de enorme bergen afval die de mens produceert, bewerk ik glas graag koud door te zagen, te boren en te zandstralen en speel ik met vormen. Daarnaast gebruik ik warme glastechnieken als sluppen, fuseren en vormsmelten. Ik combineer glas bij voorkeur met andere materialen en met licht. Stimulerend vind ik het om uit te gaan van grote hoeveelheden materiaal, bijvoorbeeld in een kleur; als je veel van iets hebt, ga je daar vrijer mee om. Ik ben dan ook een onverbeterlijke verzamelaar. Verder word ik geïnspireerd door verhalen, volkskunst en kitsch. Ik houd van het overgeornamenteerde en dramatische van religieuze objecten. Die beeldtaal gebruik ik om mijn verhaal te vertellen of vragen op te roepen. Er mag ook gelachen worden." Haar eindexamenwerk bestond uit de hanglamp *Luchter* en de staande *Magic Lamp*, beide van bestaand glas, dat op diverse manieren koud bewerkt is. Daarnaast het vliegtuig *Blessed are the meek*, van glas en voornamelijk afvalmateriaal, met vormgesmolten raampjes, waarachter zich de zogenaamde 'zachtmoedigen' bevinden, die bij het einde der tijden de aarde zullen beëerven.

Jeanette Yeman

Jeanette Yeman (1964) volgde de Ufsia, de Universitaire Faculteiten Sint-Ignatius Antwerpen, gevolgd door opleidingen aan de Academies voor beeldende kunsten van Berchem en Anderlecht voor ze zich inschreef aan het IKA. Ze beëindigde dit jaar haar specialisatiejaar. Haar interesse gaat uit naar de mens in Afrika en de hardheid van het bestaan. Wie als gehandicapte wordt geboren in dit continent wacht een triest levenslot, want meestal worden zij omwille van hun 'anders zijn' uitgesloten uit de gemeenschap en leven zij aan de rand van de maatschappij. Door de hele geschiedenis werd iedereen met lichamelijke gebreken behandeld als een paria, vooral vrouwen. Door bijgeloof hoopten deze 'invaliden' dat ze vroeg of laat weer normaal zouden worden! Jeanette probeert dit te verbeelden in vormgesmolten en geblazen stukken. ●

Glasafdeling IKA Mechelen, Veemarkt 39, B-2800 Mechelen, tel +32 (0)15-201444; ika.mechelen@skynet.be; www.ikamechelen.be

Ans Bakker, Co Latumahina, Ireen van Praet en Marijke van Well nemen deel aan de groepstentoonstelling *De vier elementen: aarde, lucht, vuur, water*. Glasrijk Tubbergen 2015. Organisatie: Stichting Glasrijk Tubbergen. Het centrum van Tubbergen, Noordoost Twente, Nederland. Van 30 september t/m 4 oktober 2015, 11.00-17.00 uur, donderdag 1 oktober tot 20.00 uur. www.glasrijk.nl

Jeanette Yeman, *Fertilité man*, 2015; in vorm gesmolten glas; h. 35 cm Foto Co Latumahina

Jeanette Yeman, *Sculpture de Mafoes*, 2015; in vorm gesmolten glas; h. 50 cm Foto Co Latumahina